

עליו, שהרי הוא צריך לו לצור עפ"י צלוחיתו.

אביי אמר: דכולי עלמא סברי כי אסור לשהות שטר פרוע.

והכא, במודה הלוח בנכונותו של שטר היוצא מתחת ידי המלוה, שאכן הוא כתבו, וחתימות העדים על השטר הן נכונות, אלא שטוען הלוח שהוא כבר פרע את החוב —

האם בכל זאת צריך המלוה לקיימו, להוכיח בעצמו את נכונות החתימות, שאינן מזויפות על ידו [על ידי הבאת עדים המכירים את החתימות, או על ידי השואת החתימות לחתימתם של העדים בשטרות אחרים], ובלעדי קיום חתימות העדים על ידו יהיה הלוח נאמן לטעון פרוע,

בכך קמיפלגי רבנן ורבי יהודה.⁽⁵⁾

תנא קמא סבר: לוה המודה בשטר שאכן הוא כתבו — עדיין צריך המלוה לקיימו. ואם הלוח מקיימו אלא טוען פרעתי את ההלואה שבשטר החוב הוא נאמן.

שרק אם יהיה השטר מקויים ע"י שני עדים המכירים חתימת ידי העדים לא יהיה הלוח נאמן לומר פרעתי, כי המלוה יטעון "שטרא

בידא מאי בעי", אם פרעת מה עושה השטר בידי?

אבל כאשר הלוח הוא המקיים את השטר בהודאתו, הוא נאמן גם לומר עליו שהחוב פרוע, מכח "הפה שאסר — הוא הפה שהתיר".

ורבי יהודה סבר: מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. כי מאחר שהלוח מודה שאינו מזויף הרי השטר אמיתי, ושוב אין הלוח נאמן לומר פרעתי, כל עוד השטר ביד המלוה.

כי השטר שביד המלוה, לאחר קיומו, כוחו כעדות של שני עדים, ושום נאמנות אינה נחשבת כנגד שני עדים, אפילו לא נאמנות של "הפה שאסר הוא הפה שהתיר".

ומאי "עד שלא פרעו" ו"משפרעו" דקתני בברייתא?

"משפרעו" — משמעו **עד שיאמר לוח עט-א** "פרעתי", שאז אין לשטר ערך, ו"לא פרעתי", שאז הוא בר ערך.

וכך ביאור הברייתא: מלוה המוציא בשבת שטר חוב, הרי עד שלא פרעו, היינו עד שלא טען הלוח פרעתי — חייב המלוה על

שאסר הפה שהתיר.

ואילו כאן מפרש רש"י, שצריך הלוח לקיימו באמירת "לא פרעתי", ואם לא יאמר זאת, ולא יהיה למלוה עדים לקיים את החתימות, אין השטר שוה לו מאומה, ואז הוא יהיה פטור על הוצאתו.

ומה שאומר תנא קמא בברייתא "משפרעו פטור", כוונתו משיאמר הלוח פרעתי.

לצור עפ"י צלוחיתו?

והרש"ש תירץ, כיון שהוא חסר תיקון של מחיקה, אינו חייב עליו.

5. רש"י מפרש כאן אחרת ממה שפירש בכל הש"ס, שבכל מקום פירש ד"צריך לקיימו" קאי אמלוה, שצריך המלוה להביא עדי קיום, ואז לא יוכל הלוח לטעון פרעתי. אבל אם לא קיימו המלוה, נאמן הלוח לטעון פרעתי מכח הפה

ורבי יהודה סבר: אין כותבין שובר כדי שהלוה לא יצטרך לשמור את השובר מהעכברים. אלא המלוה מחזיר את שטר החוב. הילכך חייב עליו המלוה, שהרי צריך הוא לו, להחזירנו ללוה.

רב אשי אמר: הכא מיירי שהוציא הלוה את השטר הפרוע בשבת. וטעמא דרבי יהודה דחייב מפני שצריך לו הלוה להראותו לבעל חוב שני, אחר. דאמר ליה: חזי, שגברא דפרע חובות אנא!

שנינו במשנה: עור כדי לעשות קמיע.

בעא מיניה רבא מרב נחמן: המוציא עור — בכמה הוא חייב?

אמר ליה רב נחמן: כדתנן: עור כדי לעשות קמיע.

[ורבא ידע התשובה אלא שאל כן כהקדמה לשאלות שלאחר מכן, רש"י].

שוב שאל רבא את רב נחמן: המעבדו את העור — בכמה שיעורו לחייב משום מעבד?

אמר ליה רב נחמן: לא שנא. אף בכך שיעורו הוא בכדי לעשות קמיע.

הוצאתו, שהרי הוא צריך לו, כדי לגבות בו החוב. אבל משפרעו, דהיינו, כשהלוה טוען פרעתי — פטור המלוה על הוצאתו בשבת, שהרי אין לשטר זה שום ערך, מאחר שהלוה נאמן לפוסלו⁽¹⁾.

ורבי יהודה אומר: אף משפרעו, שטוען הלוה פרעתי, חייב המלוה. שהרי הלוה אינו נאמן לבטל את השטר.

רבא אמר: דכולי עלמא סברי: מודה בשטר שכתבו — צריך המלוה לקיימו. והבריייתא מדברת בשטר מקויים, שנפרע ממנו.

וחכא, ב"כותבין שובר" קמפלגני. האם הדרך היא שהמלוה כותב שובר ללוה לראיה שהחוב נפרע, או שמחזירים את השטר חוב עצמו.

תנא קמא סבר: כותבין שובר. הילכך אם הוציא המלוה שטר פרוע פטור. לפי שאין לו בו צורך, שהרי להשהותו אסור לו, וגם להחזירו ללוה אינו צריך, שיכול לכתוב לו שובר,⁽²⁾ ואינו עומד אלא לשריפה.

[ואם החזירו ללוה והוציאו הלוה, פטור אף הוא, לפי שאינו משהה את השטר מחשש שיגיע לידי המלוה].

1. ותירצו, דמיירי שאמר המלוה אין לי עדים ואין לי ראיה ולא אמצא עדי קיום. ובאופן זה הוא הודאת בעל דין, שאפילו אם ימצא אח"כ עדי קיום לא יוכל לגבותו. ולכן מוציאין את השטר מידו, שמא ימצא אח"כ עדי שקר שיקיימוהו, ויגבה בו שלא כדין.

2. תוס' בד"ה כותבין, מקשין על רש"י, הרי

1. כתבו תוס' בד"ה ת"ק, דמיירי שיודע המלוה בבירור שלא יוכל למצוא עדי קיום, ולכן אין לו צורך בו.

אבל הקשו, אף שאינו יכול לגבות בו, מכל מקום הוא צריך לו כדי לצור עפ"י צלוחיתו, דכאן אי אפשר לומר שאסור לו להשהותו, שאיך נוציא את השטר מידו, מאחר שהוא עומד וצווח שאינו פרוע.

שוב שאלו: **לעבדו**, עור העומד לעיבוד, ועדיין אינו מעובד — **בכמה** שיעור הוצאתו? שהרי עתה אינו ראוי לעשות ממנו קמיע.

אמר ליה: לא שנא. ושיעורו כדי לעשות קמיע.

אמר ליה רבא: **ומנא תימרא** שכך הדין?

אמר ליה רב נחמן: **כדתנן: המלבן** את הצמר. **והמנפץ** אותו, **והצובע** אותו, **והטווה** ממנו חוטים, שכל אלו אבות מלאכות הן — **שיעורו** להתחייב עליו בשבת, שיהא בצמר שליבנו או ניפצו או צבעו או טוואו, כדי לטוות ממנו חוט שאורכו **כמלא רוחב הסיט**. שהוא שיעור המרחק שבין האצבע לאמה, **כפול**. כלומר, פי שנים מזה, הוא השיעור.

וכן **האורג שני חוטי** של ערב בתוך חוטי השתי — **שיעורו**, שיהיה כל אחד משני

חוט הערב הנארגים בין חוטי השתי, ברוחב האריג, **כמלא רוחב הסיט** [כפול].⁽³⁾ והיינו, שאעפ"י שלא ארגם לכל רוחב האריג אלא ברוחב השיעור הזה בלבד הרי הוא חייב.

אלמא, כיון דמלבן ומנפץ וצובע לטוייה קאי — **שיעורא** דידהו **כטווי**, כמלאכת הטוייה עצמה, שהיא כמלא רוחב הסיט כפול.⁽⁴⁾

אם כן, **הכא נמי** במוציא עור כדי לעבדו, **כיון דלעבדו קאי** — **שיעורו** להוצאה הוא **כעור מעובד**.

שוב שאלו רבא לרב נחמן: **ושלא לעבדו**, עור שאינו עומד לעיבוד — **בכמה** שיעור הוצאתו?

אמר ליה רב נחמן: לא שנא. ואף הוא שיעורו בכדי לעשות קמיע.⁽⁵⁾

קודמת]. אלא שלא כל מלבן ומנפץ וכדומה הוא על מנת שהחוט ישמש בסוף לאריגה. תוס' ד"ה אלמא.

5. הקשה הריטב"א, הא לפני כן אמר דדוקא משום דעומד לעבד שיעורו כמעובד, והיכי קאמר הכא דאפילו באינו עומד לעבדו שיעורו כמעובד.

ותירץ, דלעיל השיב רב נחמן לרבא לפי סברת רבא, דאפילו אם נחלק בין מעובד לשאינו מעובד מ"מ כל העומד לעבד כמעובד. אבל רב נחמן גופיה סבר שלא חילקו רבנן, ואפילו אינו עומד לעבד שיעורו כמעובד, דלפעמים הוא נמלך וטורח לעבדו.

המלוה מעדיף להחזיר את השטר ללוה, כדי שלא יצטרך לשלם לסופר שיכתוב לו שובר. ומפרשים דמיירי שכבר כתב המלוה שובר ללוה, ולכן אינו צריך המלוה להחזיר את השטר ללוה.

3. מהרש"ל כתב שמתוס' בד"ה אלמא, משמע שיתכן שגרסו גם כאן "כפול". וכ"כ בהגהות הב"ח.

והמהרש"א כתב דלא גרסינן באריגה "כפול", אלא כל חוט הוא ברוחב הסיט בלבד. וממילא בשני חוטיין הוי כפול.

4. הגמרא היתה יכולה לומר דכיון דלאריגה קאי, שיעוריה הוא כמלאכת האריגה [עיין הערה

אמר ליה רבא: וכי לא שני בין מעובד לשאינו מעובד?

איתיביה מהא דתניא:

המוציא סמנין שרויין, שניתן כבר לצבוע בהן — שיעורן כדי לצבוע בהן מעט צמר לדוגמא, כדרך הצבע, שמראה את הגוון על הצמר לאנשים, ושואלם אם הם חפצים בצבע זה. ושיעור זה מקביל לכמות הסמנים שצריך לאירא, לסתום את פי הקנה שהאורג מגלגל עליו את חוט הערב, ושיעור מועט הוא.

ואילו ביחס לשיעור הוצאה של סמנין שאינן שרויין, אלא הם עדיין חמרי גלם, שמהם מייצרים צבע, תנן:

קליפי אגוזים, הקליפה הלחה העליונה שעל קליפת האגוז, וקליפי רימונים, סטים ופואה מיני עשבים, וכל אלו עושים מהם צבע — שיעור הוצאתן הוא כדי לצבוע בהן, בצבעים שייצרו מהן, בנד קטן לפי סבכה. חתיכת בד שתופרין בראש הסבכה, שהיא הרשת שהנשים נותנות על שערות ראשן.

ושיעור זה גדול מכדי לצבוע לדוגמא, משום שהסמנין עדיין אינן ראויין לצבוע בהן. ומדוע בעור אמרת שאין הבדל בין מעובד לשאינו מעובד?

ומתריצין: הא איתמר עלה: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו: טעמא דסמנין הוא לפי שאין אדם טורח לשרות סמנין בכמות שאינה מספיקה רק כדי לצבוע בהן דוגמא לאירא. אלא כשהוא צריך לשרות הוא שורה לפחות כדי פי סבכה. ולכן אין

חשיבות לסמנין שאינן שרויין כשיש בהן פחות משיעור זה.

אבל בעור, אדם טורח לעבד עור מועט אפילו אם יש בו רק כדי לעשות קמיע. ומאידך, גם עור מעובד אינו חשוב בפחות מכדי קמיע. הילכך שניהם שוים בשיעורם לענין הוצאת שבת.

ותו הוינן לרב נחמן, דאמר לא שני בין עור מעובד לשאינו מעובד:

והרי זרעוני גינה, דמקמי דזרעינהו תנן: זרעוני גינה שיעורן פחות מוכרוזגרת, רבי יהודה בן בתירא אומר: חמשה גרעינין הוא השיעור.

ואילו בתר דזרעינהו תנן: זבל וחול הרק — כדי לזבל בו קלח של ברוב, דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים: כדי לזבל כרישא חציר.

ואעפ"י שהכרוב והכרישא באים מגרעין אחד בלבד הם חשובים, הואיל והגרעין כבר צמח ונעשה ירק.

ואם כן, בעור נמי נאמר שהמעובד חשוב יותר משאינו מעובד?

ומתריצין: הא איתמר עלה: אמר רב פפא:

הא, דמחייבין על זבל לצורך גרעין אחד משום דזריע הגרעין. שכבר נזרע ויש לו חשיבות בפני עצמו.

הא, דלא מחייבין אלא על הרבה גרעינין דלא זריע. לפי שאין אדם טורח להוציא נימא גרעין אחת לזריעה.

ודלא קמיה ודלא עפיין, שלא שמו את העור לא במלח ולא בקמח [ומים] ולא עובד על ידי עפיצים [הגדלים על עץ ומשמים לעיבוד העור]. דהיינו, שלא עובד כלל, כמצה זו שלא נתחמזה ולא נתקנה כדת הלחם⁽⁷⁾.

וכמה שיעורו לענין הוצאה?

תני רב שמואל בר רב יהודה: כדי לצור לעטוף בו משקולת קטנה. שדרך הסוחרים לעטוף את המשקולת העשויה מעופרת בעור כדי שלא תישחק ויפחת משקלה.

וכמה גודל המשקולת?

אמר אבוי: ריבעא דריבעא רבע ליטרא דפומבדיתא.

חיפה — דמליח ולא קמיה ולא עפיין.

וכמה שיעורו? כדתנן במתניתין: עור כדי לעשות קמיע. והוא פחות מכדי לצור בו משקולת קטנה.

דיפתרא — דמליח וקמיה ולא עפיין.

וכמה שיעורו? כדי לכתוב עליו את הגט [היינו עיקרו של הגט שהוא "הרי את מותרת לכל אדם" ושמו ושמה וחתימת העדים והתאריך]. ושיעור זה פחות מכולן.⁽⁸⁾

תו הוינן לרב נחמן: והרי טיט, המקמי דלוגבליה שלפני שמגבלים אותו תניא [לעיל עח א]: מודים חכמים לרבי שמעון במוציא שופכין לרה"ר ששיעורן ברביעית. והוינן בה: שופכין למאי חזו? ואמר רבי ירמיה: לגבל בהן את הטיט.

ואילו בתר לאחר דגבליה, תניא: טיט שיעורו כדי לעשות בהן פי כור. ואעפ"י שלטיט זה די פחות מרביעית שופכין, הוא חשוב כיון שהוא כבר מגובל.

ולמה בעור אמרת שאין חילוק בין מעובד לשאינו מעובד?

ומתריצין: התם נמי כדאמרן: לפי שאין אדם טורח לגבל את הטיט לעשות בו פי כור אלא הוא מגבל יותר. ולכן השופכין אינם חשובים בפחות מרביעית. אבל טיט מגובל חשוב גם בשיעור יותר קטן.

אבל בעור אין הבדל בין מעובד ואינו מעובד.

תא שמע: דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: שלשה עורות הן. שלשה שלבים בתהליך עיבוד העור:

מצה, וחיפה, ודיפתרא.⁽⁶⁾ וכל אחד שיעורו שונה לענין הוצאת שבת.

ומבארין: מצה — כמשמעו דלא מליח

6. ועור שהוא גם עפיין לא חשיב בהדיהו משום שהוא קלף גמור ולא חשיב עור, רש"י גיטין כב, א, ד"ה לכתוב. ותוס' שם ד"ה כדי, כתבו דלא חשיב קלף משום דבהדיא תנן במתניתין שיעורו כדי לכתוב פרשה קטנה שבתפילין.

7. כתב הריטב"א שיש מוכיחים מכאן דאסור

8. והתוס' בד"ה כדי, והראשונים, חולקים על רש"י, ד"כדי לכתוב הגט" משמע כל הגט. ועוד,

והרי חמשה טפחים הוא יותר מכדי לעשות קמיע. ובהכרח, שהשיעור של חמשה טפחים נאמר בעור שאינו מעובד. ומתניתין ד"כדי לעשות קמיע" מיירי בעור מעובד, וקשיא לרב נחמן?

ומתריצין: **ההוא בקורטובלא**. עור שהתקשה ע"י בישול במים רותחין שאינו ראוי אלא לישב עליו, ולכסות בו מטות, ולעשות ממנו שולחן. הילכך שיעורו בחמשה טפחים.

שנינו במשנה: קלף — **כדי לכתוב עליו** עט-ב פרשה קטנה.

ורמינחו: מהא דתניא:

בתהליך עיבוד העור מחלקין את עובי העור לשנים.

הצד העליון החיצוני, שמעליו השיער, נקרא קלף.

ואילו הצד התחתון הפנימי שכלפי הבשר נקרא דוכסוטוס, על שם "דוך" [מקום] "סוטוס" [בשר בלשון יוונית]. תוד"ה קלף.

קלף ודוכסוטוס, שיעור כל אחד מהם להוצאה הוא **כדי לכתוב עליו מזוזה**, דהיינו פרשת שמע ופרשת והיה אם שמוע.

וקשיא אמתניתין, דקתני שחייב על שיעור כתיבה של פרשת שמע בלבד?

ומתריצין: **מאי מזוזה?** — **מזוזה**

קתני מיהת במצה, **כדי לצור בו משקולת קטנה**. ואמר **אביי ריבעא דריבעא דפומבדיתא**. הרי מוכח כי שיעור עור שאינו מעובד הוא גדול מכדי לעשות קמיע, וקשיא אדרב נחמן?

ומתריצין: **התם — בכישולא**. בעור לח מיד אחר ההפשט, שעדיין אינו ראוי לעיבוד, לפיכך שיעורו גדול מעור מעובד. אבל רב נחמן מיירי בעור שכבר התייבש, שאעפ"י שאינו מעובד, הואיל וראוי לעיבוד הרי הוא כמעובד, ושיעורם שוה.

תו מקשינן לרב נחמן: והתנן במסכת כלים:

הבגד — שיעורו שלשה טפחים על שלשה טפחים לטמאות טומאת מדרם. שבשיעור זה הוא ראוי למשכב ומושב. ואם ישב עליו הזב אפילו אם לא נגע בו [כגון שהיה הפסק בינו לבגד] נעשה הבגד אב הטומאה, אבל לטומאת מגע די בשלש אצבעות.

השק — ארבעה על ארבעה טפחים.

העור — חמשה על חמשה.

מפי' העשוי מקנים ארוגים — ששה על ששה.

וכל השיעורים הללו, משק ואילך, נאמרו **בין לטומאת מדרם הזב בין לטומאת מגע של מת**.

ותאני עלה: הבגד והשק והעור — כשיעור האמור בהם לטומאה, כך שיעור דידהו לחיוב על הוצאה בשבת.

חשוב יותר, שראוי לכתובה, אין רגילין להשתמש בו אלא לכתובה. הילכך שיעורו גדול

אפילו עיקר הגט גדול יותר מכדי לעשות קמיע. אלא הם מפרשים דאדרבה, כיון שהדיפתרא